

Árpád-kori temetőt tártak fel Borsodban

A miskolci Herman Ottó Múzeum régésze, Révész László, öt éve folytat ásatást az ónodi várban. Az idei munkáját szerencse kísérte: a palotaszárny alá nem pincézett részén egy olyan, Árpád-kori temetőre bukkant, amelyet egy templom körül létesítettek

1990-től

Itthon jelenik meg a Magyar Műhely

A Párizsban 1962. óta megjelenő Magyar Műhely című folyóirat az 1939. augusztusi minisztertanácsi bejegyzését követően hazaköltözik. Az első magyarországi szám 1990. tavaszán lesz kapható. A létrehozott szerkesztőbizottság (Ágoston Vilmos elnök, Arany László, Hegyi Lóránd, Juhász József, Szombathy Bálint), és a megújult, hazaiakkal kibővült szerkesztőség (Bujdosó Alpár, Nagy Pál, Papp Tibor, Petőcz András, Székely Ákos) célkitűzése változatlan: a modern, avantgarde törekvéseket kívánja támogatni.

A Magyar Műhely — hagyományaihoz híven — könyvkiadóként is működni fog: már itthon jelentette meg — épp a napokban — Petőcz András Non-figuratív című kötetét, a továbbiakban pedig Székely Ákos képeit, Márton László próza-kötetét, Erdély Miklós válogatott verseit, Ezra Pound költeményeit és Arany László által szerkesztett esszé- és tanulmánygyűjteményt tervez kiadni.

Bon voyage, egyetemi kórus

Húsz nap — „Latin-Európában”

Rendkívül merész, szép — és megjósolhatóan sikeres vállalkozásba fogott a Szegedi Egyetemi Énekkar: augusztus 26-tól szeptember 16-ig turnézna, „Latin-Európában”. Szegedtől a Lisszabonhoz közeli Évoraig és vissza 7 ezer 200 kilométeres útjuk lesz; koncertekkel, Portugálián kívül Spanyolországban, Dél-Franciaországban, Olaszországban.

Nem is olyan régen az elzászi Belfortból küldtek haza üdvözlőlapot, ahol nemzetközi egyetemi zenei fesztivál vendégei voltak, s most ez az imponáns turné! Hogyan csinálják? — kérdeztük az együttes karnagyát, Gyüdi Sándort, aki a karnagyti tisztelet és feladatát immár az ötödik évad óta Cser Miklóssal együtt látja el.

Az Európa Cantat a tavalyi, pécsihez hasonló nagy nemzetközi kórustalálkozókat három évenként más-más országban tartja; a közbeeső években úgynevezett éneklő heteket szervez, szintén mindig más országokban. Az idén Portugáliában, Évora-ban. Ezek a találkozók roppant népszerűek, a szervezők rengeteg zenei együttes közül válogathatnak. A kórusok országos tanácsának javaslatára az idén mi képviseljük Magyarországot. Arra gondoltunk, ha már ekkora utat megteszünk, az évora-i hét köré szervezni kellene magunknak néhány más fellépési alkalmat.

Cser Miklós veszi át a szót:

Tavasszal vendégül láttuk Szegeden az észak-portugáliai Coimbra város 800 éves egyetemének kórusát. Írtunk nekik, meg is jött a válasz, két napra szívesen látnak bennünket, a vendéglátás fejében koncertet kérnek.

Lehet, hogy vérszemet kaptunk — kapcsolódik a beszélgetésbe Szondy Ildikó, a kórus titkára. — Mindenesetre kapcsolatba léptünk az összes, számunkra ismerős énekkarral, így alakult ki végül a következő útvonal: Grenoble-ban lépünk fel 29-én, ahonnan alighanem alvás nélkül kell „továbbhajtanunk”, mert 1200 kilométerre van tőle Madrid, ahol a Szent Tamás Kórus, az egyetemi énekkar vendégei leszünk, és 30-án koncertezünk. Madridból Coimbra-ba megyünk, aztán Évora-ba. Hazafelé Barcelonában a városi kórus vendégeként lépünk fel, velük a Vox Europae találkozóin ismerkedtünk meg. A következő állomás Nizza, ahol teljesen maszek alapon töltünk el egy napot, majd az észak-olaszországi Coneglianóban énekelünk.

Összesen hét koncertet adunk, négy országban, plusz az éneklő hét eseményei: legalább két önálló orató-

nak (Eötvös Alapítvány, egyetemi-főiskolai osztály) és a szegedi tanács ifjúsági osztályának pénzbeli támogatása segítette hozzá őket, hogy ezt a nem hivatásos együttesek számára elérhetetlennek tetsző utat megszervezhessék maguknak.

A két fiatal karnagy igazán nem tétlenkedett az elmúlt 4 évben: jó színvonalú, itthon és külföldön ismert kórust, összetartó baráti közösséget teremtetek. Most, ötödik szezonjuk küszöbén még azt kérdeztük tőlük: sok más elfoglaltságuk mellett mi vonzza őket az egyetemistákhoz?

Cser Miklós (a Szegedi Nemzeti Színház és az Operaház karmestere):

Most is csak azt mondhatom, mint máskor: énekhangmániás vagyok, az éneklő emberrel tudom a legközvetlenebb kapcsolatokat megteremteni. A 15–23 évesek korosztálya ma jobb, tisztább, nyitottabb, többet és szebbet képes adni, mint az én generációmnak. Sikerkült ugyanebben az életkorban. Ezért szeretem őket, ezért érdemes Pestről is hazajárnom.

Gyüdi Sándor (a szegedi színház karigazgatója, a Canticum kamarakórus vezetője):

Erre az egyetemre jártam. Vannak olyan mondanivalóim, amelyeket senki sem ért, úgy igazán, csak a mindenkori TTK-sok... Ez az a kórus, amiről engem mindenki folyamatosan lebeszél. De olyan óriási szellemi, emberi érték összpontosul az egyetemi énekkarban, hogy élvezet velük dolgozni: erről nem hagyom magam lebeszélni.

S. E.

Szenes Hanna és a hazaszeretet

Anikó háborúja

Min múlik egy film sikerre?

A forgalmazáson például. Képzeliük el, hogy egy izraeli-amerikai producer milliárdossá női ki magát. Képzeliük el, hogy cége egy nyugat-európai országban ötszáz mozit vásárol. Képzeliük el, hogy a saját mozijában saját magyártotta filmeket vetített. Ebben a hálózatlan tömegsikeret jósolok a Hanna háborúja című filmnek.

Kérdés, persze, hogy Menahem Golan vállalkozása megérdemelten váltja-e ki az érdeklődést?

A válasz közelebbről érint bennünket, mint gondolnánk. A Hanna háborúja ugyanis Szenes Hannáról szól. A magyar származású, izraeli legendájú angol tiszt, akit 1944-ben ejtőernyővel dobta le a jugoszláv partizánok közé. Onnan szívgótt át Magyarországra. Szülővárosában, Budapesten antifasisztákkal vette volna föl a kapcsolatot. A kémelhárítók azonban elfogták. Majd néhány hónap múlva kirakatpért rendeztek a nyilasok: zsidó vádlottra volt szükségük. Szenes Hannát halálra ítélték, és 1944 novemberében kivégezték.

Már itthon tűnődöm azon, hogy Izrael fiatal - állam. Eppen csak negyvenéves, szüksége van saját történelemre, és saját hősökre. Nos, Szenes Anikó holtában is alkalmas a hősi szerepre. Magyar kultúrájú családban nőtt fel, másságára csak a zsidó törvények dobentették rá. Külföldre ment, mint oly sokan a harmincas évek végén. Azaz a különbséggel, hogy Anikó-Anna-Hanna új hazát is keresett magának. A kibucok Palesztináját, a későbbi Izraelt. A kibucból jelentkezett az angol hadseregbe, hogy Európában harcolhasson. A náci ellen, persze. Itthon elfogták, hazaárulással vádolták.

Akkor kezd izgalmassá válni a kommersz eszközökkel feldúsított film, amikor Maruschka Detmers, az eddig inkább vetkőzéseiről ismert színésznő dacosan fölveti a fejét. Ezt vágja a nyilas vészbírák arcába: „Hazaárulás? Nekem ez az ország nem a hazám. Engem itt kiközösítettek.” Gondoljuk csak meg, hány százezer magyar ál-

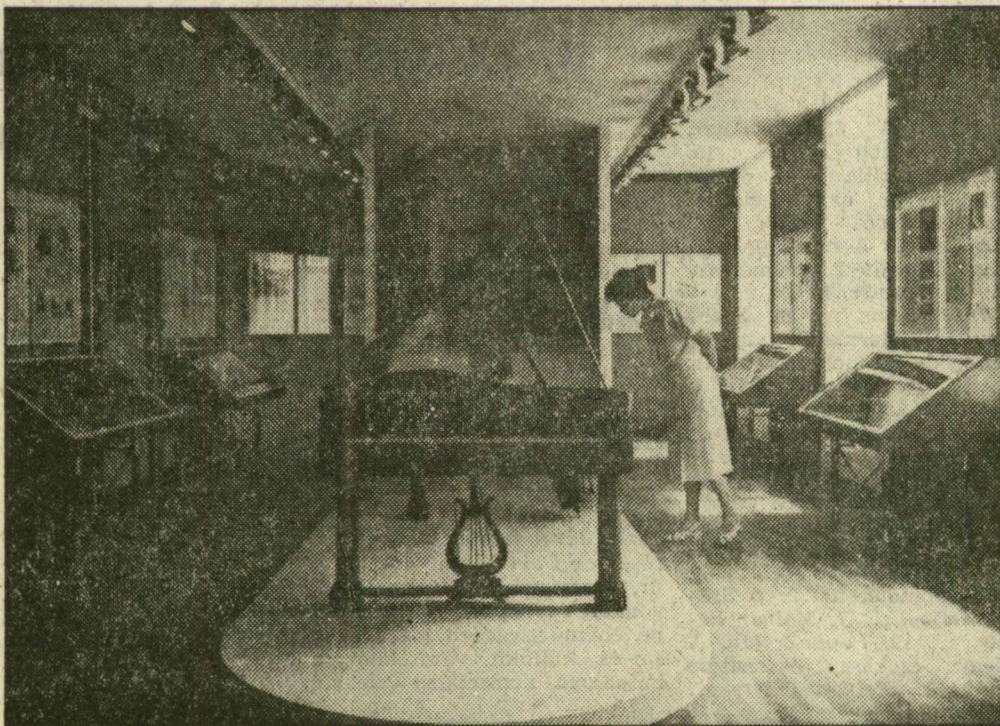
lampolár mondhatta volna ezt 1944–45 táján. Talán mondta is, ezt már tőlük sosem fogjuk megtudni. Azt viszont tudjuk, hogy Radnóti Miklós, a szintén kiközösített költő a tarkón lővés csaknem biztos tudatában, nem térképnek nézte ezt a tájat. 1944. január 17-én írta: „Nem tudhatom, hogy másnak e tájék mit jelent, / nekem szülőházam itt e lángoktól ölelt kis ország, / messzeringó gyerekkorom világa. / Belőle nőtem én, mint fatörzsből gyöngye ága. / s remélem testem is majd e földbe süppedt el / Itthon vagyok.”

Két változat a korabeli magatartásra, Radnótié megrendítő, megindító. A filmbéli Szenes Hannáé megrendítő, elgondolkodtató. Azt hiszem, Menahem Golannak éppen ilyen hősről volt szüksége. Olyan hősről, akivel azonosulhatnak egy

alig négy évtizedes állam fiataljai.

Különben a rendező szerint Magyarországot 1944 március 16-án szállta meg a német hadsereg. A nyilas hatalomátvétel pedig a valóságosnál szintén három nappal korábban ment végbe. Ami a legfurcsább: Szenes Hanna kivégzésére felsorakozott katonák — árpádsávossal a karjukon — magyar egyenruhás tiszt Feuer vezényszavára tüzeltek. Hát, bizony, szépek a magyar tájak, tehetségesek a magyar színészek. De a magyarországi forgatás idején elkélt volna egy-két magyar történészszakértő is. Ettől függetlenül, érdemes volna itthon is bemutatni Anikó háborúját. Hátha ki-provokálná belőlünk a választ egy idősebb kérdésre: hogyan is állunk a hazaszeretettel?

Zöldi László

Felújították a martonvásári Beethoven-múzeumot

Martonvásáron, a Magyar Tudományos Akadémia Mezőgazdasági Kutatóintézetében — a volt Brunszvik-kastélyban — felújították és kibővítették a Beethoven-múzeumot. A három helyiségből álló múzeumban Beethoven és korának zenei életéből gazdag tárgyi és írásos emlékek találhatók, valamint — kívánságra — az egyik helyiségben videóról különböző koncerteket nézhetnek és hallgathatnak a látogatók

Életképek '89

Virágkosár

Már egy havi fizetésért kapható pálmák mögött kókadozó gerberák, lankadt szirmú gladioluszok között fásult vásárlók. Bambán révedezünk a szemközti tükör duplázata ellenére is szegényes kínálat előtt, míg a virágárus-lány, bámulatos lassúságú mozdulatai láttán csaknem elbóbiskolnak maguk is, mint ezek a meleggyötört, szerencsétlen virágok.

Nyikordul az ajtó, s fűrgő kis öregúr penderül a sor elejére. Nehezen viseli a csöndet, azt a hergató hangulatot, izgatottságot, majd megszólal:

— Hej, ezek a drága lónak, ugye?

Csönd.

— Szép idő van, a kutya mindenét — törölgeti a homlokát. — A Balatonban lenne jó most!

A virágárus nyisszant, teker, kötöz, csomagol utánozhatatlan, kimért mozdulatokkal, a sor nem kígyózik, nem zajong; álltában megmerevedett és hallgat.

— Mert hogy nem szegedi vagyok ám... balatonföldvári... Itt mütöttek a kórházban. Onnan jöttem... Taxival.

Egy légy zúg el a fejünk fölött.

— Itt áll... Vár rám a taxis.

Az előttem levő hölgy fizet. Egy csokorért, díszítve, szalaggal, csomagolva 200-at. A férfi folytatja:

— Drága virág lesz ez... A feleségem este jön értem, táviratozott, addigin tézzem el. A nővéremnek lesz... virágkosár. Van még boyszolgálat?

—?

— Tavaly Chicagóba küldtem egy csokrot, 150 márkáért...

A mögöttem álló vevő erre már csak erőt vesz magán:

— Mi az, a bácsi kisiparos vagy maffiózó?

— A, dehogyan... Kiadjuk nyáron a balatoni házat.

Hirtelen ellibben a függöny, s előbújik rejtekéből egy tekintélyes külsejű hölgy.

— Talán ez a főnökaszonny? — kérdi tőlem a frissen mütött atyámfia, s máris mellette terem.

— Virágot rendelnek...

— Nem lehet... már túlterheltek vagyunk.

— Egy kosár kellene...

— Mára nem veszünk föl megrendelést.

— Házhoz kellene vinni.

— Mikorra?

— 9-re.

— Holnap reggel is tele vagyunk.

— Ma estére kellene.

— Szó se lehet róla!

— Nagy kosárról lenne szó...

— Milyen virágból?

— A legdrágábból.

— Milyen árura tetszik gondolni?

— 1000-2000 forint. A pénz nem számít.

— Tessék mondani a címet!

S miután ott, a kifosztott virágüzletben imígyen működésbe léptek a piactörvények, a dunántúli magyar boldogan és optimistán lépettki az ajtón a szegedi verőfénybe.

Erre mondják: olyan ember, hogy virágok nyílnak a lépte nyomán. A baj csak az, hogy a kórházakból kitiltották a csokrokat, de a taxisnak is jó napja lehetett...

Chikán Ágnes